

LESBRIEF

JOCHEM MYJER

DE GORGELS

EN DE LAATSTE KANS

Doelgroep: middenbouw

Lesbrief bij

DE GORGELS

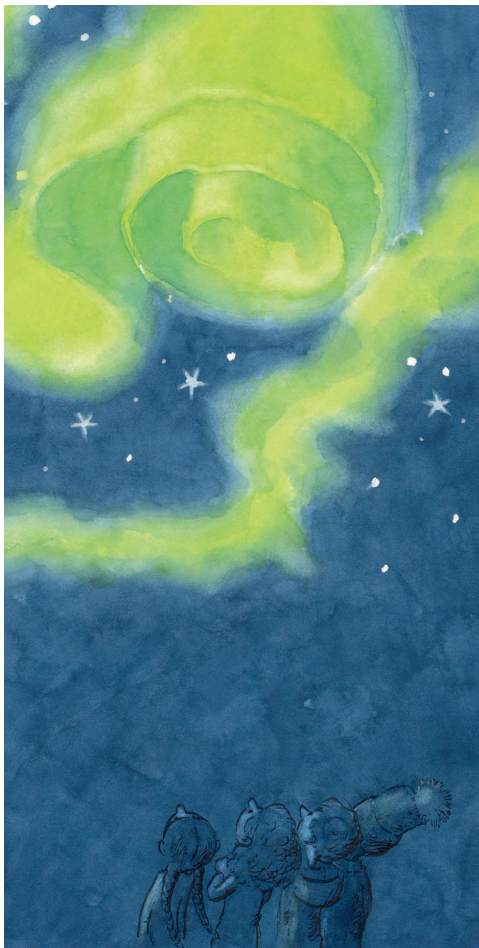
EN DE LAATSTE KANS

De Gorgels en de laatste kans is het superspannende slotavontuur van de Gorgels. In dit boek slaat Waakgorgel Jukko alarm: de Brutelaars zijn dit jaar extra vroeg op weg naar het Zuiden. En de Paarsgestipte Groensnotbrutelaar brengt steeds meer Gorgels op een geheimzinnige manier in een diepe slaap. Wie moeten nu de Mensenkinderen beschermen? Gelukkig heeft Melle een plan. Dat is het begin van een superspannende en gevaarlijke reis langs fjorden en watervallen naar de toendra in het Hoge Noorden. Melle, Limoni en Katja zetten samen met een team van de beste Gorgels ter wereld alles op alles om de Gorgels van hun ondergang te redden.

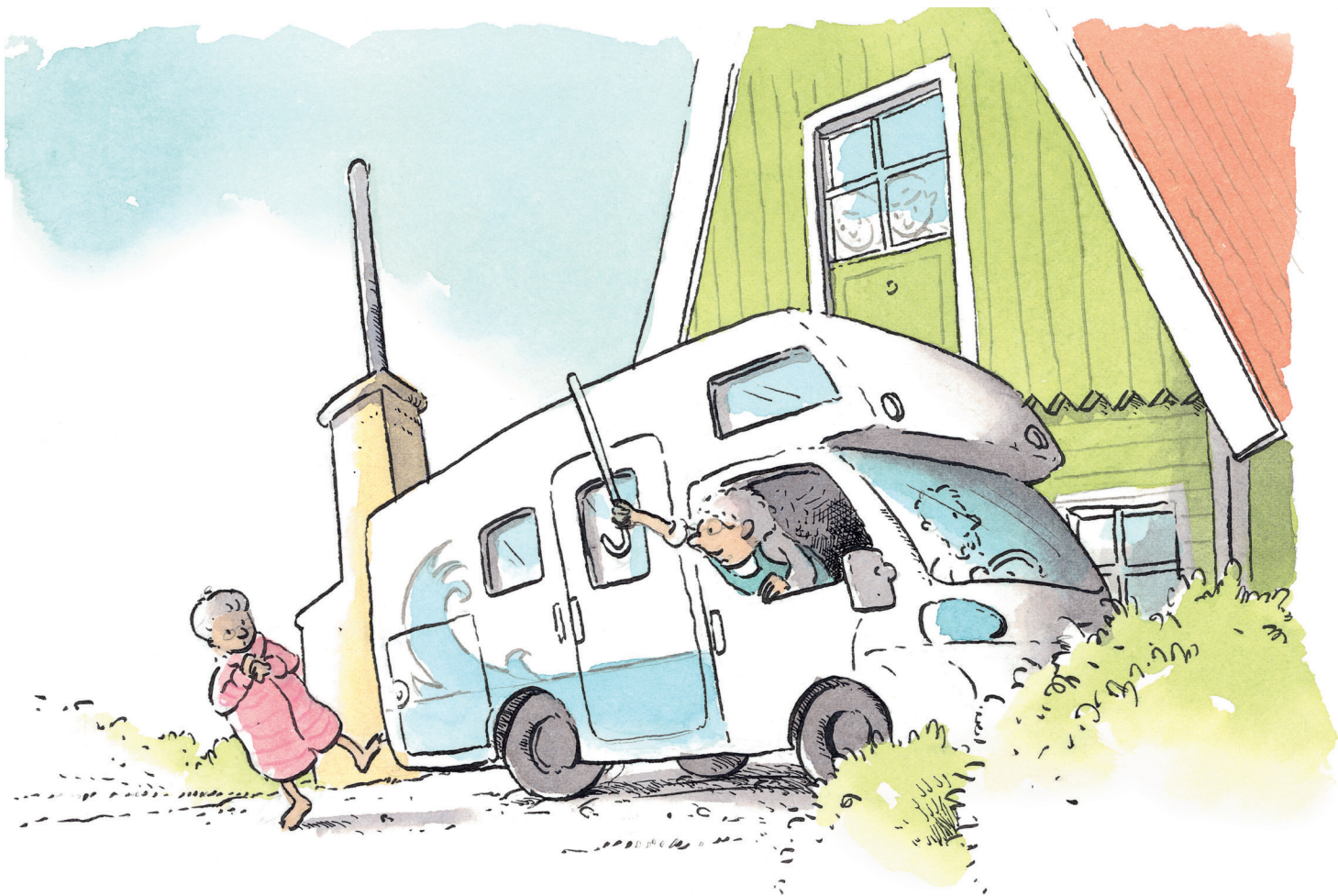
KRINGGESPREK

- Laat eventueel voorafgaand de trailer van het boek zien. Wie heeft dit verhaal al gelezen? Wie kent de andere boeken over de Gorgels? Wie kan kort vertellen wat Gorgels zijn en waar de boeken over gaan?
- Melle zoekt op opa's computer informatie over Het Hoge Noorden (p. 27). In de zomer gaat de zon dagenlang niet onder, ook 's nachts is het dan licht. En in de winter komt de zon dagenlang niet boven de horizon, blijft het de hele dag donker. Daarom houden de Brutelaars een zomerslaap, zij kunnen niet tegen daglicht. Hoe denk je dat het is als het de hele dag donker blijft? Zou je dan nog buiten spelen? En zou je wel kunnen slapen als het de hele nacht licht blijft?

- Melle leest op opa's computer ook over het noorderlicht. Laat de illustratie zien op p. 189, waar Melle het noorderlicht in het echt ziet. Wie heeft hier weleens van gehoord? Laat eventueel dit filmpje zien, waar wordt uitgelegd wat het noorderlicht is. (*Wat is het poollicht?* (schooltv.nl))
- Melle en Limoni halen hun ouders en grootouders over om met de camper op reis te gaan naar het Hoge Noorden (Noorwegen, Zweden, Finland, IJsland). Wie is daar weleens geweest? En mogen de kinderen thuis ook meebeslissen waar ze in de zomervakantie naartoe gaan?
- Melle heeft superogen. Daardoor kan hij Bobba zien. Maar daardoor kan hij ook heel goed allerlei vogels herkennen. En dat komt goed van pas, want Melle houdt heel erg van de natuur. Hij gaat vaak met zijn vader vogels spotten en kent bijna alle vogels. Op p. 29 ziet hij bijvoorbeeld een slechtvalk, wulpen, een blauwe kiekendief en een tureluurs. Welke vogels kennen de kinderen allemaal? Weet er iemand een plek in de buurt waar je veel vogels kunt zien? Wie doet er weleens mee aan de Nationale Tuinvogeltelling?
- Volgens meester Mokka, de meester van de Gorgels, heeft iedereen een EUS: een Eigen Unieke Specialiteit. Bobba is bijvoorbeeld een wegflietsspecialist, dat betekent dat hij heel snel kan verdwijnen naar een andere plek. En Melle is heel goed in Waakstok-werpen. Zo heeft iedereen een kracht of talent: iedereen is wel ergens goed in. Kunnen de kinderen van elkaar benoemen wat ieders Eigen Unieke Specialiteit is?

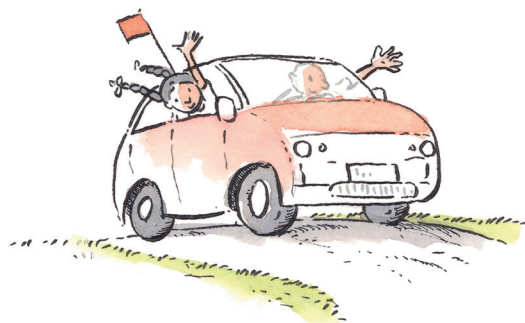
KNUTSELEN EN VERZINNEN

• Het Gorgel-hoofdkwartier

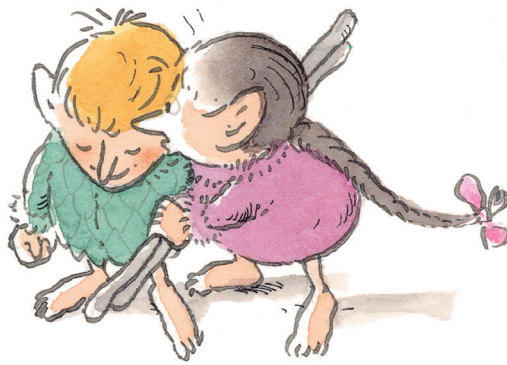
Lees het hoofdstuk 'Het Gorgel-hoofdkwartier (1)' voor (p. 68-71). Melle, Limoni en Katja gaan samen met oma en mama in de camper op weg naar het Hoge Noorden. De Gorgels krijgen hun eigen hoofdkwartier in de bergruimte van de camper. Iedereen helpt mee om een trainingscomplex te maken. Er komen slaapkamertjes, een eetkamer, een zwembad en sportruimtes in, en een gevangenis voor de Brutelaars. Laat eventueel de illustratie op p. 69 zien, waarop de schetsen van de plattegrond te zien zijn die Limoni en Katja hebben gemaakt.

Laat de kinderen in groepjes aan de slag gaan met het ontwerpen en knutselen van de verschillende kamertjes. Ze kunnen net als Limoni en Katja eerst een plattegrond tekenen en bedenken welke materialen ze nodig hebben voor hun kamertje. Gebruik schoenendozen voor de kamertjes, en als knutselmateriaal gekleurd karton, pijpenragers, stukjes stof, touw en eventueel glazen potjes voor de Brutelaars-gevangenis. Kunnen de kinderen nog extra kamertjes bedenken die de Gorgels nodig hebben? Maak van alle kamertjes een groot Gorgel-hoofdkwartier in de klas.

Extra: Laat de kinderen hun eigen Gorgel maken met twee pompons van wol. De eerste keer dat Melle Bobba zag, dacht hij immers dat het een levend bolletje wol was (zie p. 68). Hiervoor zijn verschillende kleuren wol nodig (bijvoorbeeld groen of rood voor de buik en (licht)bruin voor het hoofdje), karton voor de ringen om de wol omheen te winden, pijpenragers voor de armen en benen en vilt voor de oogjes. Ze kunnen buiten op zoek naar een takje dat kan dienen als waakstok. Kijk eventueel hier voor een instructie voor het maken van pompons. Zet de zelfgemaakte Gorgels ook in het hoofdkwartier.

• Gorgeltaal (1)

Op de schutbladen aan het begin van het boek zie je twee pagina's uit Melles aantekeningenboek. Hij houdt een lijstje bij van Moeilijke Gorgeltermen. 'Basibasihali' betekent bijvoorbeeld 'Haal onze Oergorgel'. 'Behoedelazachies' betekent 'voorzichtig' en 'Dommeldommeltukjedam' betekent 'Welterusten, we gaan slapen'. Laat de kinderen samen bedenken wat de volgende woorden betekenen:

Huphuphaastelahammie

Dankeliedamdandam

Rampelacatastrofestrofe

Urgentelaspoediespoedie

Daggeledeoidam

Wijs erop dat in Gorgelwoorden vaak herhaling zit, of twee woorden worden gecombineerd die (ongeveer) hetzelfde betekenen, zoals 'dag' en 'doei' in 'daggeledeoidam'. Laat ze daarna zelf Gorgeltaal verzinnen voor bijvoorbeeld de volgende zinnestjes:

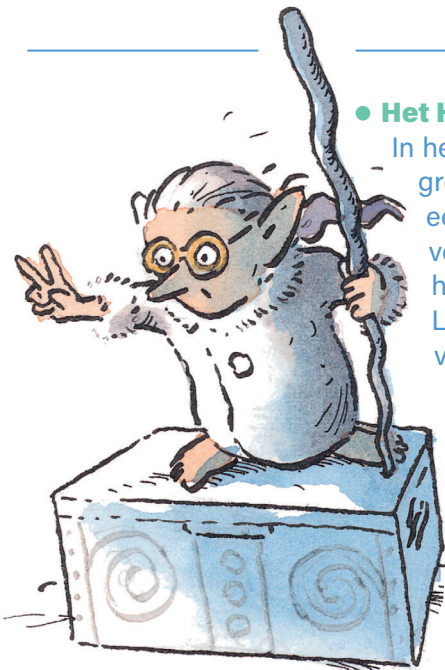
Eet smakelijk

Leuk je te zien!

Wacht even.

Het stinkt hier.

Hoe laat is het?

• Het HET-kistje: een doosje zelfvertrouwen

In het Hoge Noorden vinden Melle en Bobba het mysterieuze HET, verstopt in de grot waar lang geleden de EGO – de Eerste Grijs Oergorgel – woonde. HET zit in een heel oud, afgesloten houten kistje. Niemand weet precies wat HET is, maar volgens meester Mokka is HET het antwoord op alle vragen. Het moet wel iets heel bijzonders zijn. Kunnen de kinderen bedenken wat het zou kunnen zijn? Lees dan hoofdstuk 'De laatste kans (1)' voor (p. 221-224) voor. Hierin wordt verteld wat HET is. Wie kan in eigen woorden navertellen wat HET precies betekent? [De weerspiegeling in de zilveren Gorgelbes herinnert de vrienden eraan dat zij samen HET antwoord zijn: door te vertrouwen op elkaar en hun eigen slimheid, zullen ze Brutelaars kunnen verslaan. HET zorgt dus voor zelfvertrouwen.] Laat eventueel een klein doosje rondgaan met een glimmende knikker erin of een ander spiegelend voorwerp om de kinderen te laten ervaren wat Melle en Bobba zien. Wat vinden de kinderen hiervan? Klopt het met hun verwachting? Of zijn ze net als Melle en Bobba een beetje teleurgesteld?

Vraag de kinderen wat hen helpt om zelfvertrouwen te krijgen, of om moed te verzamelen als ze iets niet durven. Vragen ze hulp aan iemand? Is er bijvoorbeeld een zinnestje dat hen helpt, bijvoorbeeld: 'Samen kun je meer dan alleen' of 'Je kunt meer dan je denkt?' of 'Ik heb het nooit gedaan, dus ik denk dat ik het wel kan!' Laat zo veel mogelijk kinderen aan het woord en schrijf de tips en zinnestjes op het digibord.

Laat de kinderen zelf een HET-doosje knutselen, bijvoorbeeld van een kartonnen theedoosje. Laat ze het mooi beplakken en versieren. In het doosje kunnen ze de strookjes papier doen met daarop de tips die ze hebben bedacht. In plaats van zinnestjes kunnen de kinderen ook een zelfgekozen voorwerp in het doosje stoppen dat hen geluk brengt of zelfvertrouwen geeft.

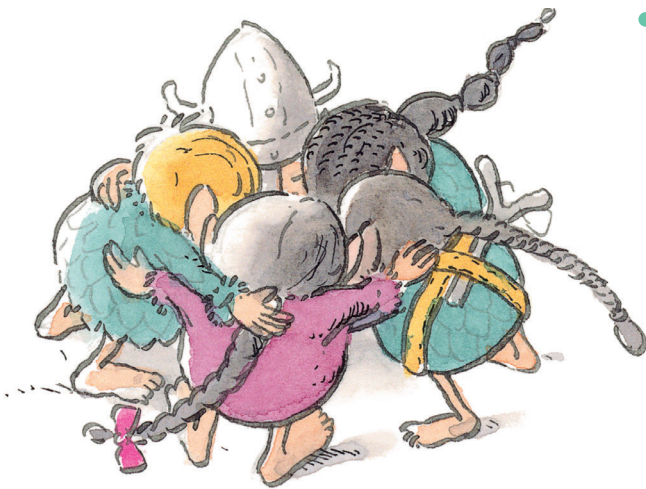

● Strijd van goed tegen kwaad

In alle drie de boeken over de Gorgels nemen Melle en Bobba het op tegen de Brutelaars. De Brutelaars verzinnen steeds plannen om de Gorgels uit te schakelen, zodat ze alle kinderen ziek kunnen maken. Maar dankzij de slimheid van Melle en Bobba en hun vrienden lukt het de Brutelaars gelukkig niet om hun gemene plannen uit te voeren. Je kunt zeggen dat het goede (Melle en Bobba) wint van het kwade. Dat zie je in veel verhalen terug. Kunnen de kinderen voorbeelden van andere boeken of films noemen waar dat ook gebeurt? (Bijvoorbeeld: Dolfje Weerwolfje, Juf Braaksel, Costa Banana, Harry Potter, Disneyfilms, cartoons). Vaak loopt het met de slechterik niet goed af. Kent er iemand een verhaal waarin het wel goed afloopt met de slechterik? Dat zijn meestal verhalen waarin de slechterik tot inkeer komt. Slechteriken hebben vaak een reden waarom ze gemeen doen. Ze zijn bijvoorbeeld boos of eenzaam of verdrietig.

Maar de Brutelaars en Kotsbalgers worden echt blij van het ziek of verkouden maken van kinderen. Een beetje zoals een kat graag vogeltjes vangt. Het is hun instinct. Laat de kinderen in tweetallen een verhaaltje bedenken over hoe zij de Brutelaars zouden verslaan.

● Het keverschildjasje

Tijdens de Vergadering der Oergorgels (p. 37-39) houden de vier Oergorgels een heel belangrijke bespreking. Elke Oergorgel heeft een eigen bewaker, en die bewakers dragen allemaal een soort uniform. 'Bobba had een ander jasje aan dan normaal. Dit jasje was veel netter en was bekleed met schildjes van kevers' (p. 38). Laat de kinderen bedenken hoe zo'n jasje eruitziet en een tekening maken van Bobba of Belia in zo'n jasje. Laat ze eventueel eerst op internet of in een boek opzoeken wat voor kevers er allemaal bestaan en welke kleuren hun schildjes hebben. Laat eventueel dit filmpje zien waarop te zien is hoe illustrator Rick de Haas Bobba tekent.

● Gorgeltaal (2)

Een spreekwoord of gezegde is een vaste zin die bijna iedereen kent met een waarheid of wijsheid erin. Gorgels hebben hun eigen spreekwoorden en gezegden. De EGO heeft bijvoorbeeld ooit gezegd: 'Het is maar een storm in een glas gorgelbessensap' (p. 22). Daarmee wilde hij zeggen dat soms dingen erger lijken dan ze zijn. Dit is een Gorgel-variant op het spreekwoord: 'Dat is een storm in een glas water', zoals we dat in mensentaal zeggen. Laat de kinderen samen meer spreekwoorden bedenken die je ook op zijn Gorgels kunt zeggen, bijvoorbeeld:

De appel valt niet ver van de boom

De gorgelbes valt niet ver van de struik

Achter de wolken schijnt de zon

Achter de wolken schijnt de maan

Als de kat van huis is, dansen de muizen op tafel

Als de Waakgorgel van huis is, dansen de Brutelaars op tafel

Het beste paard van stal

De beste zeearend uit het nest

Als de kinderen het nog moeilijk vinden om zelf spreekwoorden en gezegden te bedenken, noem ze dan zelf en leg kort uit wat ze betekenen. Ook kunnen de kinderen Gorgel-varianten verzinnen op vergelijkingen als 'zo sterk als een beer' en 'zo trots als een pauw'. In plaats van een dier, bedenken ze dan een personage dat deze eigenschappen heeft. [Bijvoorbeeld: zo sterk als Grensgorgel Braut, zo slim als de kleine Krulman, zo snel als Bobba, zo wijs als de Grijze Gorgel.]

• Helemaal-veel-jaren-later-verhaal

Alleen kinderen met superogen kunnen Gorgels zien. In het hoofdstuk 'Het eiland' (p. 260-263) vertelt Bobba dat Melle op een gegeven moment geen superogen meer zal hebben. Hij zal Bobba dan niet meer kunnen zien. Als Melle twaalf is, zal Bobba weggaan, Melle heeft dan geen Waakgorgel meer nodig en Bobba zal dan over een ander kind gaan waken. Toch zien ze elkaar heel veel jaren later weer terug. Lees het allerlaatste hoofdstuk voor: 'Helemaal-veel-jaren-later' (p. 263-267). Wat vinden de kinderen van het einde van het verhaal? Laat ze nu zelf een einde verzinnen voor Melles zusje Limoni en haar Waakgorgel Belia. Zien zij elkaar ook nog een keertje terug? Laat ze er een kort verhaal over schrijven. Ze kunnen natuurlijk ook een Helemaal-veel-jaren-later-verhaal schrijven over zichzelf als opa of oma!

